Hagtíðindi
Statistical Series

Mannfjöldi
Population

2005:3 • 7. júní 2005

Forsjá barna úr lögskilnuðum og sambúðarslitum 2004

Custody of dependent children after divorce and dissolution of consensual union 2004

Samantekt

Meðal þeirra 670 sambúðarslita sem urðu á árinu 2004 voru 397 pör með börn undir 18 ára aldri og af 552 lögskilnuðum voru 341 barnafjölskylda. Alls voru börn úr skilnuðum og sambúðarslitum 1.201. Nú er algengast að forsjá barna sé í höndum beggja foreldra eftir lögskilnað og sambúðarslit. Árið 2004 átti þetta við í 75,8% tilvika eftir sambúðarslit samanborið við 60,7% eftir lögskilnað. Í 35,5 % tilvika fór móðir með forsjá eftir lögskilnað og í 23,0% eftir sambúðarslit. Afar sjaldgæft er að faðir fari einn með forsjá.

Skilnaðir og sambúðarslit

Engar breytingar hafa orðið á tíðni lögskilnaða undanfarinn aldarfjórðung

Samkvæmt bráðabirgðatölum Hagstofu Íslands voru lögskilnaðir 552 árið 2004. Sambúðarslit voru 670 en þar er átt við tilkynningu um slit formlegrar sambúðar hjá þjóðskrá. Tíðni sambúðarslita var 2,3 af 1.000 íbúum og tíðni lögskilnaða 1,9. Mynd 1 sýnir að tíðni sambúðarslita hefur verið talsvert sveiflukennd undanfarin ár, varð hæst árið 1997 (3,4) en lægst árið 2004. Tíðni lögskilnaða hefur verið mun jafnari. Á árabilinu 1961–1980 hækkaði tíðni lögskilnaða fremur ört og árið 1981 fór hún yfir 2 af 1.000 íbúum. Síðan þá hafa litlar sem engar breytingar orðið á skilnaðartíðni. Samanborið við nágrannalöndin eru skilnaðir hér fátíðir. Í Danmörku hefur skilnaðartíðni til að mynda verið á bilinu 2,7–2,8 á síðustu árum, eða nær þriðjungi hærri en hér á landi (mynd 2).

Mynd 1. Tíðni lögskilnaða 1961–2004 og sambúðarslita 1991–2004
Figure 1. Divorce rates 1961–2004 and rates of dissolved consensual unions

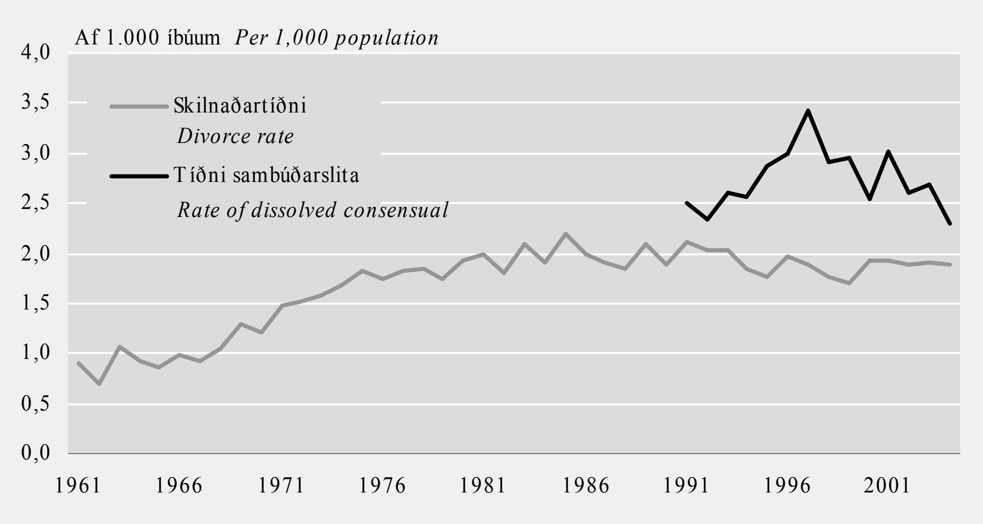

Hagstofa Íslands

Mynd 2. Tíðni lögskilnaða á Norðurlöndum 1990–2004
Figure 2. Divorce rates in five Nordic countries 1990–2004

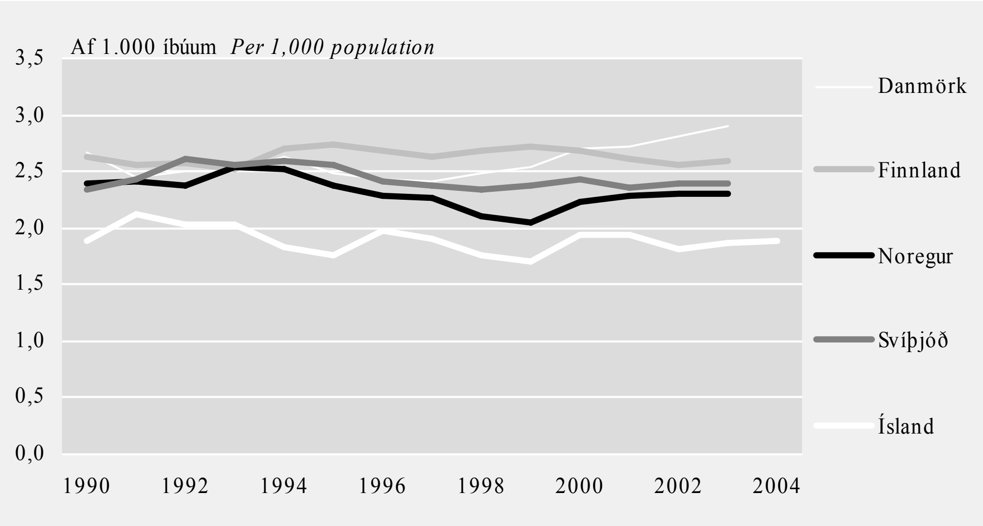

Heimild *Source*: *Nordic Statistical Yearbook 2004* (Kaupmannahöfn, 2004), bls. 76.

Börn úr skilnuðum og sambúðarslitum

1.201 barn úr lögskilnuðum og sambúðarslitum árið 2004

Meðal þeirra 670 sambúðarslita sem urðu á árinu 2004 voru 397 fjölskyldur með börn undir 18 ára aldri og úr 552 lögskilnuðum var 341 barnafjölskylda. Alls voru börn undir 18 ára aldri úr lögskilnuðum og sambúðarslitum 1.201 á árinu 2004. Mynd 3 sýnir að hlutfallslega álíka mörg hjón sem skildu að lögum og pör sem slitu sambúð voru barnlaus (40,7% para úr sambúðarslitum og 38,2% hjóna). Foreldrar sem skilja að lögum eiga jafnan fleiri börn en pör sem slíta sambúð. Þannig var algengast að pör sem slitu sambúð ættu eitt barn en þeir sem skildu að lögum áttu oftast tvö börn. 39,1% þeirra sem skildu að lögum voru með tvö eða fleiri börn á framfæri sínu en einungis 21,8% þeirra sem slitu sambúð.

Mynd 3. Fjöldi barna úr lögskilnuðum og sambúðarslitum 2004
Figure 3. Number of dependent children from dissolved consensual unions and divorces 2004

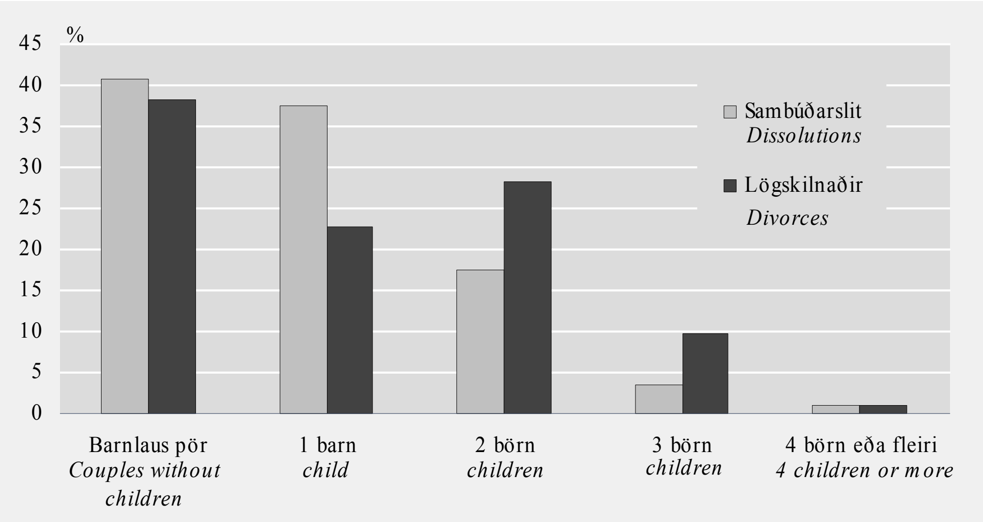

Mynd 4. Aldur barna úr lögskilnuðum og sambúðarslitum 2004
Figure 4. Age of dependent children from dissolved consensual unions and divorces 2004

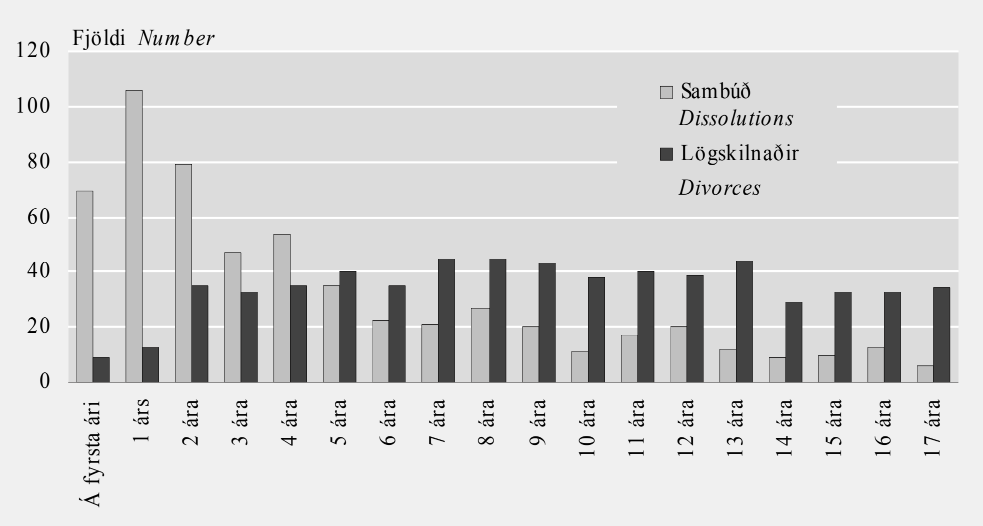

Börn úr sambúðarslitum yngri en börn úr lögskilnuðum

Mynd 4 sýnir aldursdreifingu barna úr lögskilnuðum og sambúðarslitum. Allmikill munur er á aldurssamsetningu lögskilnaðarbarna og barna úr sambúðarslitum. Ljóst er að börn para sem slíta sambúð eru að jafnaði nokkru yngri en börn foreldra sem skilja að lögum. Þetta stafar af tvennu. Annars vegar því að skilnaður að borði og sæng hefur oftast átt sér stað að undangengnum lögskilnaði. Þar sem sambúðarslit eru mun einfaldari framkvæmd hefur þetta óhjákvæmilega í för með sér hærri aldur barna úr lögskilnuðum. Einnig ber að gæta þess að afar algengt er að íslenskir foreldrar eignist eitt eða tvö börn í sambúð en giftist eftir það. Um þetta má lesa í 2. tbl. *Hagtíðinda* undir efnisflokknum Mannfjöldi frá þessu ári (2005). Mun meiri líkur eru þar af leiðandi á því að foreldarar í sambúð eigi ung börn en foreldrar eldri barna séu í hjónabandi.

Mynd 5. Forsjá barna úr lögskilnuðum 1994–2004
Figure 5. Custody of children after divorce 1994–2004

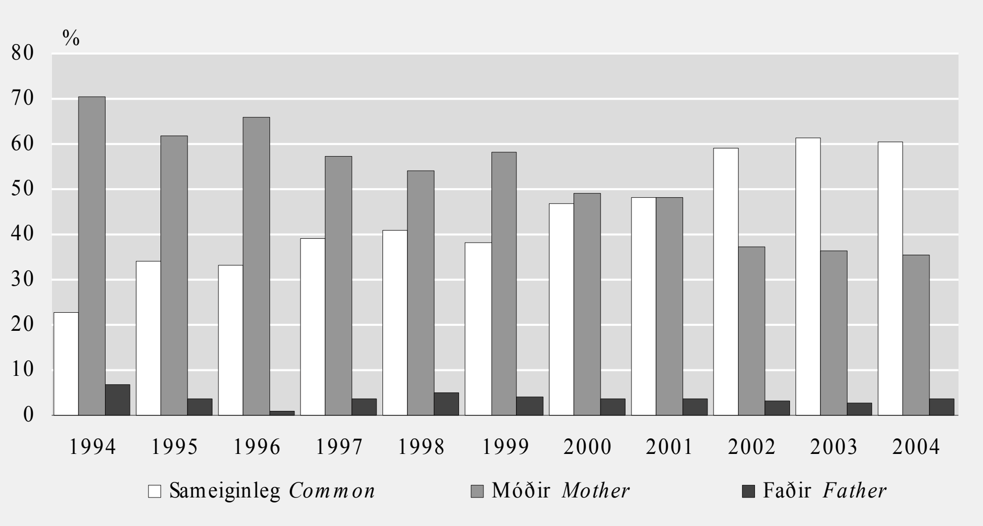

Mynd 6. Forsjá barna úr sambúðarslitum 1994–2004
Figure 5. Custody of children after dissolution of consensual union 1994–2004

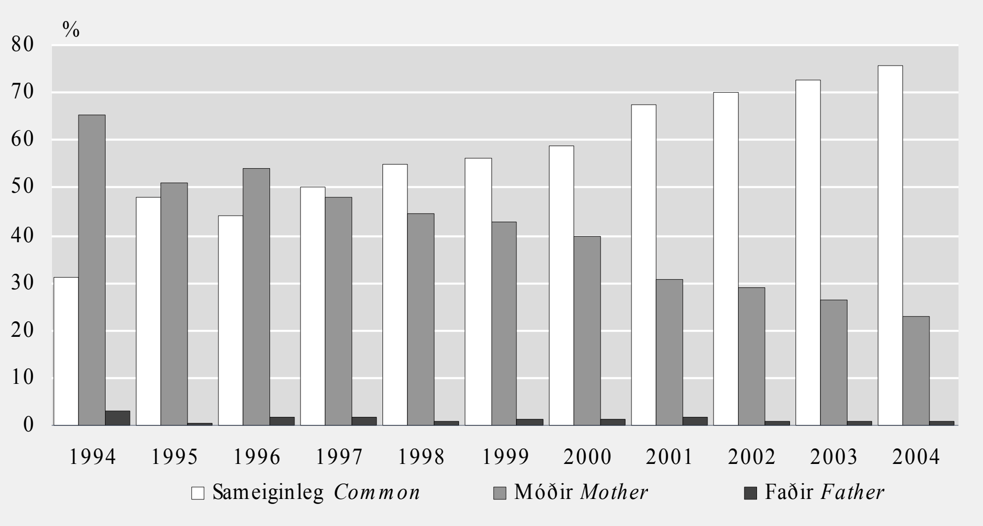

Algengast að foreldrar fari sameiginlega með forsjá

Frá því um mitt ár 1992 hafa foreldrar hér á landi átt þess kost að fara sameiginlega með forsjá barna sinna eftir skilnað og á allra síðustu árum hefur færst í vöxt að foreldarar nýti sér þetta fyrirkomulag. Framan af var algengast að móðir færi ein með forsjá; árið 1994 átti þetta við um 70,6% barna úr lögskilnuðum og 65,3% barna úr sambúðarslitum. Það ár var sameiginleg forsjá valin í einungis 22,8% og 31,0% tilvika. Undanfarin þrjú ár hefur verið algengast að forsjá sé í höndum beggja foreldra og árið 2004 átti þetta við um 60,7% barna úr lögskilnuðum. Sameiginleg forsjá er talsvert algengari eftir sambúðarslit en eftir lögskilnað; árið 2004 var sameiginleg forsjá valin í meira en þremur af hverjum fjórum tilvikum (75,8%).

English summary

In 2004 552 divorces occurred in Iceland. Furthermore, 670 couples reported dissolution of a consensual union to the National registry. Divorce rate was 1.8 per 1,000 population and the rate of dissolution of consensual unions 2,3. In Iceland, the divorce rate is considerably lower than in the other Nordic countries, the highest rate was reported for Denmark (2.8). Little changes have occurred in divorce rates in Iceland since the early 1980s.

61.8 per cent of all couples divorcing in 2004 had at least one dependent child and 59.3 per cent of couples reporting the dissolution of consensual were in the same position. A total of 1,201 children experienced divorce or dissolution of consensual union of their parents. Currently, it is most common that parents share the custody of their children. In the case of divorce, common custody was chosen in 60.7 per cent of all children and in 75.8 per cent of all children after dissolution of consensual union.

Tafla 1. Lögskilnaðir og fjöldi barna úr hjónabandi l961–2004
Table 1. Divorces and number of dependent children 1961–2004

	Alls *Total*	Barnlaus hjón *Couples without children*	Hjón er eiga börn saman *Couples with children* Alls *Total*	1 barn *child*	2 börn *children*	3 börn *children*	4 börn eða fleiri *4 children or more*
Árleg meðaltöl ***Annual means***							
1961–1965	164	42	122	47	40	22	12
1966–1970	219	54	165	66	55	32	12
1971–1975	344	88	256	110	89	39	18
1976–1980	407	128	279	142	90	36	11
1981–1985	471	162	309	165	105	33	6
1986–1990	487	159	327	159	128	37	4
1991–1995	515	187	328	151	129	41	7
1996–2000	509	188	321	142	127	43	9
1971	306	73	233	96	77	34	26
1972	319	89	230	110	59	45	16
1973	334	89	245	102	86	40	17
1974	364	90	274	113	96	49	16
1975	397	97	300	130	126	27	17
1976	383	116	267	138	80	40	9
1977	407	142	265	126	88	35	16
1978	411	122	289	149	86	40	14
1979	394	128	266	141	86	32	7
1980	441	133	308	155	111	34	8
1981	463	147	316	173	99	34	10
1982	421	150	271	142	98	27	4
1983	495	158	337	168	121	43	5
1984	449	166	283	154	98	27	4
1985	527	191	336	187	111	33	5
1986	498	146	352	158	145	45	4
1987	477	161	316	163	116	31	6
1988	459	133	326	153	134	35	4
1989	520	185	335	153	139	39	4
1990	479	150	329	156	130	40	3
1991	547	181	366	187	128	42	9
1992	531	196	335	143	140	48	4
1993	537	196	341	158	134	43	6
1994	489	185	304	133	135	26	10
1995	472	178	294	135	106	46	7
1996	530	190	340	167	127	37	9
1997	514	195	319	149	124	37	9
1998	484	184	300	137	114	41	8
1999	473	171	302	125	127	40	10
2000	545	201	344	133	141	59	11
2001	551	166	385	153	165	54	13
2002	529	201	328	136	130	48	14
2003	540	206	334	132	150	47	5
2004 [1]	552	211	341	125	156	54	6

[1] Bráðabirgðatölur. *Preliminary data.*

Tafla 2. Sambúðarslit og fjöldi barna 1991–2004
Table 2. Dissolution of consensual unions and number of dependent children 1991–2004

	Sambúðarslit alls *Dissolutions total*	Barnlaus þör *Couples without children*	Þör sem eiga börn saman *Couples with children* Alls *Total*	1 barn *child*	2 börn *children*	3 börn *children*	4 börn eða fleiri *4 children or more*
Árleg meðaltöl							
Annual means							
1991–1995	679	238	442	328	91	19	3
1996–2000	812	300	512	360	126	23	3
1991	645	204	441	339	79	20	3
1992	613	210	403	303	85	12	3
1993	687	265	422	316	78	25	3
1994	681	231	450	329	105	13	3
1995	770	278	492	354	106	27	5
1996	806	314	492	347	119	24	2
1997	926	347	579	409	138	23	9
1998	796	283	513	354	133	25	1
1999	819	315	504	363	114	25	2
2000	714	243	471	329	124	17	1
2001	861	296	565	383	146	33	3
2002	747	261	486	321	139	22	4
2003	775	286	489	317	145	22	5
2004 [1]	670	273	397	251	117	23	6

[1] Bráðabirgðatölur. *Preliminary data.*

Tafla 3. Aldur barna úr lögskilnuðum 1994–2004
Table 3. Age of dependent children from divorces 1994–2004

	Alls *Total*	Á 1. ári *In 1st year*	1 árs *years*	2 ára *years*	3 ára *years*	4 ára *years*	5–9 ára *years*	10–14 ára *years*	15–17 ára *years*
Alls ***Total***									
1994	523	4	20	12	23	31	175	170	88
1995	513	7	11	30	29	34	190	164	48
1996	569	3	15	21	34	43	226	191	36
1997	545	4	18	34	36	39	199	184	31
1998	521	3	17	30	32	42	199	167	31
1999	540	5	11	21	30	45	194	180	54
2000	636	7	11	19	30	46	239	190	94
2001	701	10	15	35	35	49	240	215	102
2002	596	4	13	22	37	43	210	171	96
2003	593	1	19	23	25	38	213	196	78
2004 [1]	623	9	13	35	33	35	208	190	100

[1] Bráðabirgðatölur. *Preliminary data.*

Tafla 4. Aldur barna úr sambúðarslitum 1991–2004
Table 4. Age of dependent children from dissolved consensual unions 1991–2004

	Alls *Total*	Á 1. ári *In 1st year*	1 árs *years*	2 ára *years*	3 ára *years*	4 ára *years*	5–9 ára *years*	10–14 ára *years*	15–17 ára *years*
Alls ***Total***									
1991	569	123	119	95	64	34	91	39	4
1992	521	75	106	82	71	51	96	38	2
1993	559	95	117	106	59	45	101	31	5
1994	591	106	127	84	57	46	119	46	6
1995	667	114	150	80	77	52	146	42	6
1996	666	104	124	92	86	52	140	59	9
1997	790	126	135	109	93	67	199	52	9
1998	699	116	144	91	67	62	164	49	6
1999	674	94	132	95	76	66	154	49	8
2000	633	105	129	114	74	44	113	45	9
2001	787	135	158	105	73	59	163	78	16
2002	682	97	112	93	88	42	157	73	20
2003	693	87	121	88	81	57	165	67	27
2004 [1]	578	69	106	79	47	54	125	69	29

[1] Bráðabirgðatölur. *Preliminary data.*

Tafla 5. Lögskilnaðir og forsjá barna l961–2004
Table 5. Divorces and dependent children by custody 1961–2004

	Börn alls *Children total*	Móðir fær forsjá *Custody of mother*	Faðir fær forsjá *Custody of father*	Sameiginleg forsjá *Common custody*	Aðrir fá forsjá *Custody of others*
Árleg meðaltöl					
Annual means					
1961–1965	250	233	17	•	–
1966–1970	326	308	18	•	–
1971–1975	485	454	30	•	2
1976–1980	477	435	42	•	–
1981–1985	497	444	51	•	2
1986–1990	553	492	61	•	0
1991–1995	561	442	38	79 [1]	2
1996–2000	562	319	20	224	0
1971	468	436	25	•	7
1972	432	411	21	•	–
1973	472	446	26	•	–
1974	521	486	35	•	–
1975	534	489	44	•	1
1976	458	429	29	•	–
1977	473	435	38	•	–
1978	502	449	53	•	–
1979	438	398	40	•	–
1980	515	466	49	•	–
1981	513	461	50	•	2
1982	435	396	39	•	–
1983	560	500	57	•	3
1984	447	403	44	•	–
1985	530	462	64	•	4
1986	599	537	62	•	–
1987	513	454	59	•	–
1988	543	491	52	•	–
1989	564	493	69	•	2
1990	548	487	61	•	–
1991	606	533	67	•	6
1992	583	492	26	65 [1]	–
1993	581	499	44	36 [1]	1
1994	523	369	35	119	–
1995	513	317	18	176	2
1996	569	375	5	189	–
1997	545	311	20	214	–
1998	521	281	27	213	–
1999	540	313	22	205	–
2000	636	313	24	298	1
2001	701	339	24	338	–
2002	596	223	20	353	–
2003	593	217	15	361	–
2004 [2]	623	221	24	378	–

[1] Sameiginleg forsjá er vantalin vegna ófullnægjandi flokkunar á forsjá barna. *Common custody shows too low figures due to incomplete reporting.*
[2] Bráðabirgðatölur. *Preliminary data.*

Tafla 6. Sambúðarslit og forsjá barna 1991–2004
Table 6. Dissolution of consensual unions and dependent children by custody 1991–2004

	Börn alls *Children total*	Móðir fær forsjá *Custody of mother*	Faðir fær forsjá *Custody of father*	Sameiginleg forsjá *Common custody*	Aðrir fá forsjá *Custody of others*
Árleg meðaltöl ***Annual means***					
1991–1995	581	435	14	127	5
1996–2000	692	316	9	363	5
1991	569	550	19	•	–
1992	521	449	18	45	9
1993	559	454	10	92	3
1994	591	386	17	183	5
1995	667	337	4	317	9
1996	666	356	11	291	8
1997	790	378	15	394	3
1998	699	310	5	382	2
1999	674	285	8	376	5
2000	633	251	7	370	5
2001	787	243	13	531	–
2002	682	198	6	477	1
2003	693	184	6	503	–
2004 [1]	578	133	4	438	3

[1] Bráðabirgðatölur. *Preliminary data.*

Hagtíðindi
Statistical Series

Mannfjöldi
Population

90. árgangur nr. 30
2005:3
ISSN 0019–1078
ISSN 1670–4479 (pappír *paper*) • ISSN 1670–4487 (pdf)
Verð ISK 500 *Price EUR 6*
Umsjón *Supervision* Ólöf Garðarsdóttir • olof.gardarsdottir@hagstofa.is
Ásta K. Þórsdóttir • asta.thorsdottir@hagstofa.is

Sími *Telephone* +(354) 528 1000
Bréfasími *Fax* +(354) 528 1099
afgreidsla@hagstofa.is
© Hagstofa Íslands *Statistics Iceland* • Borgartúni 21a 150 Reykjavík Iceland
Öllum eru heimil afnot af ritinu. Vinsamlega getið heimildar. *Please quote the source.*
www.hagstofa.is/hagtidindi *www.statice.is/series*